

Slutrapport

Återrapportering av ekonomiskt stöd till lokalt brottsförebyggande projekt

Det sker mycket brottsförebyggande arbete runtom i landet, både som projekt och i den löpande verksamheten. Några av dessa insatser har kunnat genomföras med hjälp av ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet (Brå). Arbetet dokumenteras och efter insatsen lämnas en slutrapport till Brå.

Erfarenheterna från de olika projekten är många gånger intressanta för andra som arbetar med brottsförebyggande arbete och därför publicerar Brå ett urval av rapporterna på myndighetens webbplats.

För sakuppgifter och slutsatser står respektive författare eller organisation.

Fler rapporter finns att ladda ner på www.bra.se/lokaltarbete

2007-01-08

Slutrapport Clean City 2004-2006.

Kartläggning.

Syftet med Clean City är att förebygga klotterbrott och skadegörelsebrott. Information om problemen har Clean City hämtat från polis, fastighetsägare, kommunen och privatpersoner.

Åtgärder.

Genomförandeidén är att söka förtrolig kontakt med klottrare och skadegörare och i första hand försöka påverka dessa så att de avstår att begå klotter- och skadegörelsehandlingarna, i andra hand att erbjuda möjligheter att måla graffiti lagligt.

Genomförande.

Genomförandet har skett under tiden 2004 till 2006. Genomförandet har skett genom ett stort antal aktiviteter både i riktning bort från målandet samt med graffiti som inslag. Aktiviteter som har genomförts är bl.a:

Gokarttävling Vid 2 tillfällen har Clean City-mästare i Gokart utsetts efter hård tävlan vid gokartbanan i Västerås.

Informationstavlor Genom Eskilstuna Marknadsföring har Clean City uppdraget att klottersanera och fylla på kartställen vid de 6 st informationsplatser som finns i Eskilstuna. Uppdraget ger en liten inkomst samt klotterexponeringen minskar i och med att Clean City står för klottersaneringen. Att konstatera är att 1 av tavlorna har varit utsatt för klotter vid 3 tillfällen under 2,5 år. Det är ett anmärkningsvärt lågt klotterantal på denna typ av informationstavlor.

Fotbollsturnering Clean City arrangerar en "Beach Soccer"-turnering för 5:e-klassare i Eskilstuna. 20 ton sand placeras på torget i Eskilstuna och på den beachen spelas turneringen. En för flickor och en för pojkar. *Samarbetspartner: IFK Eskilstuna och Eskilstuna Marknadsföring AB.*

Vildsvinet Clean City ungdomar sommarjobbade med att inventera klotter i Eskilstuna centrum, (fotografering och lägesbestämning) samt på uppdrag utföra en målning på offentlig plats. Målningen är belyst och har fått vara ifred i stort sett. *Samarbetspartner: Eskilstuna Kommun*

Tunnor I samband med Å-festen graffitimålades soptunnorna av Clean City-ungdomar. *Samarbetspartner: Eskilstuna Kommun*

Graffitiutställning på Å-festen

En av Eskilstunas skickligare graffitikonstnärer ställde ut sina målningar. Det var målningar gjorda med olja och spray. Några andra ungdomar målade en spånskivevägg med måtten 25x2,5 meter med graffiti. *Samarbetspartner: Eskilstuna Kommun*

Föreningslokal Ett fastighetsbolag har ställt 4 st 4-rumslägenheter till Clean Citys förfogande och där har de ungdomar som är graffitiintresserade kunnat måla graffiti. Dessa lägenheter står till Clean City:s förfogande tills vidare även efter projektets avslutande. *Samarbetspartner: Pagoden.*

Graffitiresor till Norrköping

2 st resor till Norrköping har genomförts med ca. 20 ungdomar vid varje tillfälle. Ett

av tillfällena var vid 20 års-firandet av graffitiens intåg i Sverige. Den andra var för att måla graffiti i hamnen. *Samarbetspartner: Connex*

Uppdragsmålning

Ett totalt uppdrag att måla graffitiinspirerade målningar har kommit till föreningen. Dessa uppdrag har varit på entreprenadsbasis.

Latin Kings och "Dogge Dogelito"

Clean City såg till att Dogge och Latin Kings kom till Eskilstuna och hade en konsert för laglig graffiti i Fröslunda bostadsområde. *Samarbetspartner: Eskilstuna Kommun*

Informationsverksamhet

Känn dig trygg förebygg är arbetsnamnet för en informationsdag till 7:e-klassare i Eskilstuna och Torshälla där Polisen, Brandkåren, Connex, Svensk Handel och Clean City informerar 7:e-klassare om konsekvenser av sitt handlande i samhället.

Attitydundersökning

Clean City har vid 2 tillfällen genomfört en anonym attitydundersökning bland 9:e-klassare i 5 skolor i Eskilstuna. Skolor: Skiftingseskolan, Slottskolan, Djurgårdskolan, Stålförsskolan och Fröslundaskolan.

Kulturtåget

Under sommaren 2005 deltog Clean City i Kulturtåget som besökte 9 platser i Sörmland och underhöll med olika artister. Ett av inslagen var ett "Graffiti Battle" mellan Eskilstuna och Nyköping med 9 olika arenor och olika ämnen att måla. Battle't gick till så att tiden var utmätt, färgerna var begränsade och ämnet faställt i förväg. Delar ur publiken var jury. *Samarbetspartner: Studieförbundet.*

Samordningsgruppen

I Eskilstuna kommuns samordningsgrupp för klotterförebyggande åtgärder har Clean City haft en plats sedan början och varit den aktör som har arbetat förebyggande. Denna grupp är den enskilt viktigaste verksamheten under hela detta projekt och det är glädjande att Clean City spelat så stor roll.

Detta är de största aktiviteterna som Clean City drivit/deltagit i dessutom har ett antal lokala aktiviteter i olika bostadsområden där Clean City varit inbjuden och målat graffiti genomförts bl.a Årbydagarna och Skiftingsdagarna där det även var "Live målning" under mycket stort intresse.

En sak som är intressant att konstatera är att det inte vid något tillfälle har blivit målat någon annanstans än där aktiviteten är.

Clean City har haft olika roller i de olika aktiviteterna. I de aktiviteter som Clean City har initierat och tagit initiativ till har Clean City ofta drivit aktiviteterna och när Clean City har blivit inbjudna att vara medarrangörer så har Clean City varit en medspelare till huvudarrangören.

Framtiden efter projektets slut

Projektet avslutas den 31/12 2007 och redan nu har Clean City ett flertal förfrågningar om aktiviteter som går av stapeln under 2007 och 2008. Eskilstuna Kultur och Fritid planerar att under 10 veckor i sommar låta en mobil skateboardramp cirkulera i olika områden i Eskilstuna och planer smids på att samtidigt låta Clean City anordna "Graffiti battle" i anslutning till skateboardrampen. Detta arrangemang ska pågå under sommarlovet 2007. År 2008 planerar konstmuséet att ha en graffitiutställning med graffitiskisser tillsammans med Clean City.

Eskilstuna Energi och Miljö har beställt graffiti målningar på återvinningsstationen i Eskilstuna att utföras under 2007. Vi som har startat och drivit Projekt Clean City som nu avslutas fortsätter med att driva Clean City med fokus på att ekonomisera verksamheten eftersom bidragen nu uteblir. Clean City ser det på gott och ont. Det goda är att vi blir mer självständiga och det mindre goda är att ekonomin kommer att styra

vilka aktiviteter vi ska delta i.

Överensstämmelse med den ursprungliga planen

Del ett i planen som avser förebyggande åtgärder anser vi att vi har lyckats att genomföra med både kvalitets- och kvantitetsmässigt mycket bra aktiviteter. Del två, att genomföra saneringsbiten, att sanera Eskilstunas Informationstavlor är ett enkelt uppdrag eftersom vi endast har haft 3 st klotter under 2.5 år. Övrig sanering har vi efter samråd med Samordningsgruppen där Clean City är deltagare. Den har vi harmoniserat med handlingsplanen som gruppen har och den innebär att det är Gatuenheten som arbetar fram en plan för sanering av i första hand kommunala fastigheter och därefter inbjuder privata fastighetsägare att ansluta sig.

Effekterna Klotterkostnaderna för Eskilstuna kommun har ökat under de senaste åren med ca. 15-20% per år. Under 2005 kunde dock en nedgång på just klotterkostnaderna registreras på 2%. Att Clean City skulle vara orsak till att klotterkostnaderna minskade 2005 är naturligtvis omöjligt att säga, dock vill vi tro att Clean City har bidragit till minskningen.

Viktigaste lärdomarna

Att arbeta långsiktigt, problemet har funnits länge och kommer att finnas under lång tid. Att om det inte går att styra in ungdomarna på annan verksamhet än att klottra och göra annan skadegörelse så är enda chansen att erbjuda lagliga möjligheter att måla graffiti om det finns ett konstintresse. Då kan den lagliga delen ta överhand och ungdomen kan bli en ambassadör för att måla lagligt. (Vi har cirka 15 st ungdomar som har lämnat den olagliga målningen och endast målar lagligt. Här gäller det att hålla grytan kokande så att det hela tiden finns möjligheter att måla lagligt). Att vissa ungdomar inte tilltalas av att måla lagligt eftersom de då inte får polisen efter sig.

Komplettering och slutsatser Clean City 20070315

Inriktning

När vi startade projektet bestämde vi oss redan från början för att det skulle vara ett dynamiskt projekt. Eftersom det inte finns någon exakt vetenskap på området sa vi att vi måste kunna ändra oss om det visar sig att det finns ett bättre sätt att komma till rätta med problemet än de metoder vi tänkt oss. Vi trodde också att problemet och lösningarna måste anpassas efter varje ort då det inte är säkert att något som fungerar på ett ställe också skulle fungera här.

Då vi båda inom projektet är egna företagare är vi vana att snabbt anpassa oss till verkligheten. Vi hade dock ställt upp ett antal målsättningar för projektet.

Rädda ungdomar från kriminalitet och stora skadestånd.

Öka trivsel och trygghet för boende och besökare.

Öka kommunens attraktionskraft för företag och nya innevånare

Minska kostnader för föräldrar, fastighetsägare, försäkringsbolag, kommun och skattebetalare.

Vi gick ut med pressmeddelande om att verksamheten startat, samtidigt som vi startade en hemsida, skaffade ett särskilt telefonnummer och meddelade kommunen om projektet.

Efter en kort tid kontaktade några ungdomar oss för att höra vad vi kunde göra för dem, de kände sig lite svikna då kommunen lovat saker tidigare som aldrig blivit av. Vi förklarade för dem att vi inte var ett kommunalt projekt och att de kunde komma helt anonymt och att vi gärna lyssnade på deras synpunkter. Vid detta möte framkom att deras högsta önskemål var att få lagliga väggar att måla på. Det gällde i första hand att skapa ett förtroende och vi lovade att vi skulle göra vad vi kunde även om de lämnade mötet med en viss skepticism sen tidigare erfarenheter. Vi har nog aldrig lämnat tanken på att få ungdomar som ägnar sig åt skadegörelse ska kunna ges annan verksamhet att ägna sig åt. Vår uppfattning är att ungdomar måste läras tidigt vad som är rätt och fel och att ungdomsgårdar, dagis, skola, föräldrar och sociala förhållanden har stor betydelse för hur resultatet blir. Det är också därför som vi engagerat oss i bl.a. projektet ”känn dig trygg förebygg” som är en information till 7:e klassare från socialen, polisen. Brandförsvaret och svensk handel. Vidare försökte vi att engagera sponsorer och samarbetspartner med kunskap och erfarenheter på områden som vi trodde var viktiga.

När det gällde den här första gruppen rådde dock ingen tvekan om att de var mest intresserade av konst, graffiti och lagliga väggar. Därför ordnade vi en resa till Norrköping tillsammans med Connex för att visa att vi tog dem på alvar. Vi anställde också en omvänd klottrare för att komma i kontakt med flera ungdomar.

Sammanfattningsvis kan man säga att det var en blandning av ungdomarnas önskemål, projektets dynamik och vår flexibilitet som gjorde att vi delvis ändrade inriktning. Även om det förebyggande arbetet är mycket viktigt och fortsatt blev en stor del av arbetet trodde vi att vi skulle få ett snabbare resultat om vi vände oss direkt till de aktiva klottrarna och att vi även skulle få en del tips om orsaker till problemet.

Samarbetspartners invändningar

Våra sponsorer och samarbetspartners hade i detta läge fullt förtroende för oss och tyckte att det var bra att det togs initiativ i frågan. Vi informerade via brev tidningar och föredrag om vad vi gjorde och det vart naturligtvis diskussioner och vi fick olika förslag på vad vi skulle göra. Några direkta protester upplevde vi emellertid inte. Däremot bildade kommunen en samordningsgrupp med polis, kommunfastigheter, skola, gatukontoret och socialtjänsten där vi deltog. Detta gav i sin tur en del uppdrag åt våra ”konstnärer”, bl.a. fick några sommarjobb i kommunen och utsmyckade ett garage åt kommunfastighet. Ett uppdrag som vi fått mycket beröm för och som fungerat som en reklampelare år Clean City.

Utåtriktad verksamhet PR

Kanalerna för att nå ut har varit.
Publicering av telefonnummer på plastkassar i butiker
Hemsida
Pressmeddelanden
Radioreklam
Klottrare till klottrare
Aktiviteter och föredrag i skolor
Information till skolelever
Turné i Sörmland med Kulturtåget
Deltagande i olika musikfestivaler
Egna arrangemang, fotbollsturnering, miljödagen m.m.

Vi har valt dessa kanaler delvis på grund av ekonomiska skäl samt att vi trodde att ungdomar skulle finnas på dessa platser. Det är också viktigt att ha allmänhetens stöd och att föräldrar eller människor som vet om klottrare eller har relevanta förslag skulle kunna höra av sig.

Ungdomarnas intresse

Ett 50-tal ungdomar har varit i direkt kontakt med projektet Clean City. De har varit i åldrarna från 12-35 de flesta i 15-18-årsåldern. Utav dessa är det tre tjejer och resten killar. Vi har också haft kontakt med ca 500 skolelever i 7-9:e klasser via olika informationsmöten och attitydundersökningar. Dessutom har ett flertal föräldrar tagit kontakt med oss angående sina graffitintresserade barn. Några grupper har vi inte helt nått fram till och några har besökt oss för att sen lämna projektet. Detta tror vi har främst två orsaker, dels är det en liten klick som tycker att det är häftigt att hålla på med olagligheter och söker spänningen som det innebär att bli jagad av polisen. En annan orsak tror vi är att det finns olika crew /grupper som inte gärna vill umgås utan ser det som en tävling mellan olika grupper. Sen har vi en liten klick på ett par killar som gripits för andra brott eller flyttat från stan och som därför inte kan vara kvar i projektet. Vi tror

att man kan nå flera ungdomar genom att bilda fler föreningar i olika stadsdelar samt informera mer på ungdomsgårdar och skolor.

I dag har vi en kärntrupp på 25 ungdomar som vi har kontakt med och som vi kan anlita för olika uppdrag.

Avtal med ungdomarna

Vi har ett medlemsavtal och stadgar i projektet som säger att de som missköter sig kan bli uteslutna. Detta informerar vi om och talar om hur viktigt det är att ha en skriftlig beställning när vi har ett uppdrag så att inte polisen får för sig att man gör något ojust. Avtalen mellan Clean City och ungdomarna är i huvudsak muntliga, men vi har också ett skriftligt avtal som vi försöker få dem att skriva på. Dock har vi inte upprättat något offentligt medlemsregister på grund av juridiska aspekter. Dels är många av ungdomarna minderåriga samt en del av dem är rädda för repressalier för tidigare synder. Så länge det inte finns någon uppgörelse med åklagare om straffeftergift eller samhällstjänst vill vi ta det varligt med detta, men det jobbar vi vidare på. När vi har egna aktiviteter har vi sagt att Clean City levererar färgen på plats och kontrollerar att ingen tar med eller hem färg till uppdraget eller evenemanget. Detta menar vi underlättar för polisen som tycker att lagliga väggar utgör ett problem då ungdomar kan säga att de är på väg till ett lagligt evenemang när de påträffas med färgburkar på sig.

Minskad skadegörelse

Informationstavlor var i dåligt skick och framför allt en var ofta nedklottrad. Då vi inte själva hade skötseln av dessa är det svårt att ge någon exakt bild av detta. När vi fick överta uppdraget att sköta skyltarna, monterade man upp nya skyltar som vi också var med och monterade så att de var helt fräscha. Vi har endast gjort rent en av dessa två gånger från klotter. Om vi jämför med busskurerna som ägs av JC Decaux är det stor skillnad. Busskurerna har saboterats ofta och JC Decaux har haft stora kostnader för underhåll under de senaste åren.

Sponsorernas produktanslag

Sponsorer hade vi säkert kunna få fler om vi hade lagt mer kraft på det i början, men det var viktigt att komma igång så snart som möjligt. För att nå sponsorerna försökte vi att beskriva projektet mer eller mindre som man presenterar en affärsidé och vi hade svårt att se att någon skulle tycka det var en dålig idé att jobba mot skadegörelse och klotter. Vi tog hjälp av Eskilstuna Marknadsföring, dess aktieägare, och hade också stor nytta av vårt kontaktnät som företagare. Dessutom gjorde vi en bedömning av vilka företag som skulle vara mest intresserade av om vi kunde minska klotret. Med en bra affärsidé som skulle ge ekonomisk vinning och var moraliskt riktigt var det inte så svårt. Dessutom visade det sig att när killarna fick visa upp sin skicklighet på våra evenemang och uppdrag så var det många privata och företag som ville göra beställningar vilket ökade den privata sponsorkaran betydligt.

Utvärdering av klottrare

Genom samarbete med högskolan fick vi kontakt med två tjejer som skriver en uppsats om vårt arbete. Genom att regler för detta arbete måste se ut på ett speciellt sätt kan vi inte påverka detta utan får se om det går att dra några slutsatser av detta som vi kan ha nytta av. Vi har dock inte sett resultatet av det än, men jag bifogar frågorna de ställt till våra ungdomar.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan vi säga att de ungdomar som ställer sig positiva till Clean City klart har tydligt uttryckt att det hänt väldigt mycket i projektet. De har också försäkrat att de slutat med olaglig graffiti och vi har inget som tyder på något annat. Fler hör av sig till oss för att få lagliga uppdrag eller vill jobba hos oss. Vi har därför gjort en liten marknadsföring som lett till att såna uppdragsförfrågningar kommit in. Tyvärr finns det en uppfattning bland vuxna att det viktigaste är att sätta dit ungdomar som ägnar sig åt skadegörelse. Vi tycker att det naturligtvis är en viktig del, men att det förebyggande arbetet är viktigare.

När det gäller de ungdomar som inte är nöjda, så tror vi delvis att det beror på att de förutom Clean Citys lokaler inte har någon laglig graffitiarena i Eskilstuna.

Framtida arbete

Vi som jobbat i projektet anser att vi skaffat oss en hel del erfarenheter som borde tas till vara. Och man hör ofta att arbete med ungdomar och brottsförebyggande arbete måste ske delvis på ungdomarnas villkor. Därför tycker vi att projekt liknande detta måste utgå ifrån ungdomars situation i dag och att man måste jobba dynamiskt med en inbyggd anpassning till vad som fungerar och vad som inte fungerar. Kanske behövs det konstarenor i vissa städer i dag likväl som idrottare av alla slag har tillgång till arenor och lokaler. Om det sen inte finns behov om tio år får man anpassa efter behoven efter tidsandan. Ett exempel på skillnader i behov är att bandylagen minskar medan innebandy har ökat och det ställer andra krav.

För att göra ett bra förebyggande arbete som är allas vårt ansvar måste vi jobba tillsammans och långsiktigt för att uppnå bästa resultat. Då är det viktigt att vi har samma mål. Även om vi har olika uppfattningar om metoder är det viktigt att vi lyssnar på varandra och att det brottsförebyggande arbetet är just förebyggande och inte att vi kommer i efterhand när brotten redan skett.

Vi ser inte klottrare som några förhårdade brottslingar utan mer som barn och ungdomar som fått en felaktig rättsuppfattning. Polisen borde inte behöva jaga klottrare, det vore bättre om ungdomar lät bli att klottra. En av anledningarna till att vi tog på oss detta arbete var att även grövre brottslighet ökade och vi ville att våra döttrar skulle känna sig trygga ute på stan och att polisen skulle kunna ägna sig mer åt våldsbrotten. Samtidigt tyckte vi att klottrare var en lagom aggressiv grupp att jobba med för privatpersoner, även om det krävs ett samarbete med socialen, polisen, brå, skolorna och allmänheten.